Ιστορικά στοιχεία για τη ζωή, τη δράση, το οικονομικό και πολιτιστικό αποτύπωμα της εβραϊκής κοινότητας στην Ξάνθη από το πόνημα του ιστοριοδίφη Δημήτρη Κασαπίδη

Στην Πλατεία Ελευθερίας θα τοποθετηθεί Μνημείο για τους Εβραίους της Ξάνθης. Το Δημοτικό Συμβούλιο με ομόφωνη απόφασή του αποδέχθηκε το αίτημα του ΠΑΚΕΘΡΑ και παραχωρεί ένα τμήμα της πλατείας για το σκοπό αυτό.

Η επιλογή του χώρου δεν είναι τυχαία καθώς βρίσκεται στην προέκταση του νοητού άξονα της οδού 12 Αποστόλων όπου υπήρχαν προπολεμικά εβραϊκές κατοικίες. Όπως μας πληροφόρησε ο αντιδήμαρχος Τεχνικών υπηρεσιών και έργων κ. Γιάννης Ζερενίδης που έκανε την εισήγηση προς το δημοτικό συμβούλιο, το Μνημείο θα περιλαμβάνει ένα μονόλιθο από γρανίτη (φωτογραφία) που θα μεταφερθεί από το Λιμνίο και μια επιτύμβια στήλη όπου θα γίνεται αναφορά στην μνήμη της εβραϊκής κοινότητας της Ξάνθης σε τρεις γλώσσες (Ελληνικά – Εβραϊκά – Αγγλικά) και θα υπάρχει σμιλευμένη η επτάφωτη λυχνία, το εβραϊκό σύμβολο. Το ΠΑΚΕΘΡΑ έχει ήδη μελέτη και η παραχώρηση του χώρου από τον δήμο αποτελεί μια πράξη αναγνώρισης της συμβολής της εβραϊκής κοινότητας στην ακμάζουσα περίοδο της Ξάνθης αλλά και στην ανάδειξη της ιστορίας της.

Η ίδρυση της Εβραϊκής κοινότητα στην Ξάνθης

Για τη ζωή και τη δράση της εβραϊκής κοινότητας και το οικονομικό και πολιτιστικό της αποτύπωμα στην Ξάνθη δανειζόμαστε υλικό που συνέλλεξε ο ιστοριοδίφης Δημήτρης Κασαπίδης και δημοσιεύτηκε στο «Ε» στις 20/1/2020 με τίτλο: « Η ίδρυση και λειτουργία της Ισραηλιτικής κοινότητας Ξάνθης κατά την Οθωμανική Περίοδο».

«Η πρώτη εγκατάσταση σε μόνιμη βάση Ισραηλιτών στη Ξάνθη και την ευρύτερη περιοχή της ανάγεται στον 19ο αιώνα και οφείλεται στο εμπόριο καπνού.

Γνωρίζουμε πως στη Γενισέα ήδη πριν την καταστροφή της ήταν εγκαταστημένος ο Αδόλφος Βίξ, ένας πλούσιος Εβραίος καπνέμπορος από τη Καβάλα και από την άλλη βλέπουμε στη Ξάνθη έναν άλλο επίσης καπνέμπορο τον Ααρών Μωυσή να αναγείρει ένα μεγαλόπρεπο αρχοντικό στα τέλη της δεκαετίας του 1840, αλλά και το χάνι του Μωυσή δίπλα.

Phoca PDF

Πρόκειται για το αρχοντικό στο οποίο στεγαζόταν μέχρι πρόσφατα το Δημαρχείο της πόλης μας . Οι πρώτοι Εβραίου που γεννιούνται στη Ξάνθη το 1873, το 1881 αλλά και το 1887-8 ανήκουν αντίστοιχα στις οικογένειες Μαγρίζο, Αντάντο Μπέλλο και Κοέν. Αυτό μας επιτρέπει με βεβαιότητα να υποθέσουμε ότι τα μέλη των οικογενειών αυτών είχαν εγκατασταθεί στην πόλη πριν από την εποχή αυτή.

Λίγα χρόνια αργότερα το 1894 ένα άλλο επιφανές μέλος της Ισραηλιτικής κοινότητας, ο εκ Σερρών ορμώμενος φαρμακοποιός , καπνέμπορος και ασφαλιστής Ισάακ Δανιέλ αναγείρει μεγαλοπρεπές αρχοντικό στην πόλη γνωστό ως μεγάλο σπίτι (Grand maison), έναντι της εκκλησίας του Αγίου Βλασίου στο οποίο στεγάζεται σήμερα ο πολυχώρος σκέψης και πολιτισμού Μάνος Χατζιδάκις.

Την ίδια περίοδο αρχίζουν να εγκαθίστανται στη Ξάνθη και άλλες Εβραϊκές οικογένειες από τη Καβάλα, το Διδυμότειχο, τη Δράμα, τη Θεσσαλονίκη τη Μακρά Γέφυρα, το Κάρλοβο και αρχίζει να σχηματοποιείται μια μικρή Ισραηλιτική κοινότητα.

Η κοινότητα αυτή αποτελείται το 1905 από 15 οικογένειες σύμφωνα με τον Γενικό επιθεωρητή της Ελλάδος Δ. Σάρο, ενώ με βάση την επίσημη οθωμανική καταγραφή των ετών 1906-7 τα μέλη της ανέρχονται σε 234 άτομα. Εξ αυτών οι 148 ήταν μόνιμα εγκατεστημένοι στη Ξάνθη, ενώ οι άλλοι 86 ήταν παρεπίδημοι.

Η αριθμητική αύξηση των μελών της κοινότητας και η οικονομική τους επιφάνεια τους οδήγησαν κάποια στιγμή το 1907 στην απόφαση να επιδιώξουν και επίσημα την αναγνώρισή τους ως αυτόνομη κοινότητα από τις οθωμανικές αρχές. Μια εξέλιξη που θορύβησε τους Έλληνες κατοίκους της πόλης καθώς φοβήθηκαν ότι θα αποτελέσει προηγούμενο για την αντίστοιχη δημιουργία βουλγαρικής κοινότητας στην πόλη.

Αν και δεν γνωρίζουμε πότε αναγνωρίσθηκε επίσημα η Ισραηλιτική κοινότητα στην πόλη από τις Οθωμανικές αρχές, η αναγνώριση πρέπει να έλαβε χώρα κατά το χρονικό διάστημα 1907-1910 καθώς το 1910 ή λίγο πριν το 1910 ιδρύεται το Εβραϊκό νεκροταφείο της Ξάνθης – το οποίο αποκατέστησε υποδειγματικά το ΠΑΚΕΘΡΑ- όπου και η παλαιότερη σήμερα σωζόμενη ταφή ανάγεται στο έτος αυτό. Η ίδρυση του νεκροταφείου σε συσχετισμό με τις ισχύουσες τότε Οθωμανικές νομικές διατάξεις περί Νεκροταφείων του 1852-3 και 1868-9 που προέβλεπαν αφενός την ίδρυση νεκροταφείων έξωθεν των πόλεων και αφετέρου ότι για να ιδρυθεί νεκροταφείο πρέπει να υπάρχει αντίστοιχη κοινότητα μας επιτρέπει να προσδιορίσουμε χρονικά την επίσημη ίδρυσή της την περίοδο αυτή.

? ??????? ?????????? ??? ?????????? ??? ??? ????????? ?????

Το 1924 ο Ισαάκ Δανιέλ με τη διαθήκη του κληροδοτεί το ποσό των 200.000 δραχμών στην κοινότητα για να αγοραστεί οικόπεδο και να αναγερθεί συναγωγή και επιπλέον άλλες 200.000 δρχ. αν δεν αρκέσει αυτό το ποσό. Έτσι στις 9 Μαΐου 1924 η Ισραηλιτική κοινότητα αγοράζει οικόπεδο 1350 μ2 στην οδό Ανατολικής Θράκης και Σταύρου Χατζησταύρου έναντι 132.000 δρχ. και στις 10 Ιουλίου 1924 τίθεται ο θεμέλιος λίθος της συναγωγής. Η ανέγερση της συναγωγής στοίχισε

Phoca PDF

1.000.000 δρχ. Έτσι χάρη στον Ισάακ Δανιέλ ανοίγει ο δρόμος για την επίσημη αναγνώριση της Ισραηλιτικής κοινότητας Ξάνθης και από τις ελληνικές αρχές καθώς με βάση το νόμο 2456/1920 « εις ας πόλεις του βασιλείου κατοικούσι μονίμως πλείονες των είκοσι ισραηλιτικών οικογενειών και λειτουργεί συναγωγή δύναται να ιδρυθεί δια Βασιλικού Διατάγματος ισραηλιτική κοινότης αναγνωριζόμενη ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου» Η κοινότητα ιδρύεται επίσημα τον Ιούνιο του 1933 με διάταγμα του προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας Αλεξάνδρου Ζαΐμη ενώ λίγους μήνες αργότερα καταρτίζεται και το καταστατικό της.

ΠΗΓΗ: ιστοσελίδα ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ, 10.9.2021

Phoca PDF